

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z wniosku M. T.
przy uczestnictwie M. Ł., D. T. i N. T.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 5 grudnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki postępowania M. Ł.
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 29 września 2015 r., sygn. akt V Ca (...),

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od uczestniczki M.Ł. solidarnie na rzecz wnioskodawczyni M.T. oraz uczestniczek D.T. i N.T. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, iż wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa. Zagadnienie ma cechować się istotnością, czyli być doniosłe z uwagi na rangę zawierającego się w nim problemu prawnego oraz jego znaczenie wykraczające poza potrzebę rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę. Nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia. (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 23 listopada 2010 r., II CSK 344/10, niepubl., z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, nie publ., z dnia 21 maja 2013 r.,

IV CSK 53/13, niepubl. i z dnia 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, niepubl.). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, niepubl.).

Zdaniem skarżącej w sprawie, w której wniesiono skargę występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania: „czy sporządzenie oświadczenia na wypadek śmierci przez spadkodawcę w formie notarialnej, zwalnia sąd spadku od interpretacji i wykładni użytych w nim terminów w rozumieniu potocznym, z uwzględnieniem towarzyszących okoliczności, tak by zapewnić możliwie najpełniejsze urzeczywistnienie woli spadkodawcy, czy przeciwnie nakazuje przyjąć domniemanie, iż spadkodawca znał znaczenie terminologii użytych terminów w oświadczeniu spisany przez notariusza?”. Treść uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie daje podstaw do przyjęcia, że zachodzi rozumiane w wyżej przedstawiony sposób istotne zagadnienie prawne.

Po pierwsze, zagadnienie prawne, przedstawione przez skarżącą nie pozostaje w bezpośrednim związku z rozstrzygnięciem sprawy, w której wniesiono skargę. Sąd Okręgowy niezależnie, bowiem od sporządzenia zapisu w formie notarialnej, dokonał wykładni użytych w nim terminów, z uwzględnieniem całokształtu okoliczności i doszedł do przekonania, iż intencją spadkodawcy, było skorzystanie z instytucji zapisu w rozumieniu kodeksu cywilnego, a nie sporządzenie testamentu. Miał również na względzie, iż nieruchomości objęta zapisem nie wyczerpywała prawie całego spadku w dacie sporządzenia zapisu (art. 961 k.c.). Tymczasem problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, musi być sformułowany na bazie wiążącego Sąd Najwyższy stanu faktycznego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), z uwzględnieniem rzeczywiście wyrażonego przez sąd stanowiska, które nie może być, modyfikowane lub uwzględniane jedynie wybiórczo, na potrzeby sformułowania wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Po drugie, prezentowane przez skarżącą zagadnienie, nie jest zagadnieniem nowym, dotychczas w orzecznictwie nie rozstrzygniętym i stąd wymagającym analizy prawnej i wyjaśnienia w interesie publicznym. Skarżąca nie przedstawiła wyводу zawierającego szczegółową argumentację prawną przekonującą o istnieniu rozbieżnych ocen prawnych przedstawionego zagadnienia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podkreślano, przy wykładni oświadczeń ostatniej woli, potrzebę jak najwierniejszego odtworzenia woli spadkodawcy (art. 948 k.c.), z uwzględnieniem ogólnych dyrektyw oświadczeń woli z art. 65 k.c., w zakresie, w jakim nie pozostają w sprzeczności z zasadą subiektywno - indywidualnej interpretacji testamentu, również, gdy tekst oświadczenia zostanie utrwalony w formie aktu notarialnego. Wskazywano, że rzeczywistą wolę spadkodawcy należy ustalić z uwzględnieniem wszelkich okoliczności, które mogą być w tym pomocne, z zastrzeżeniem, iż wykładnia testamentu powinna służyć jedynie ustaleniu treści oświadczenia woli testatora ucieleśnionego w testamencie, a nie może w jej ramach dojść do zmiany, uzupełnienia lub modyfikacji treści rozporządzeń ostatniej woli (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 1963 r., III CR 131/62, OSPiKA 1964, nr 5, poz. 94 i z dnia 5 września 2008 r., I CSK 51/08, niepubl. oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 stycznia 1997 r., II CKN 542/97, OSNC 1998, nr 7-8, poz. 118, z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 543/00, OSNC 2002, nr 1, poz. 14, z dnia 15 kwietnia 2003 r., V CK 9/02, niepubl., z dnia 6 maja 2005 r., II CK 676/04, niepubl., z dnia 29 kwietnia 2010 r., IV CSK 524/09, OSP 2012/3/29 i z dnia 14 maja 2015 r., I CSK 489/14, niepubl.).

Sąd Najwyższy wypowiadał się również wielokrotnie w kwestii interpretacji art. 961 k.c. stając na stanowisku, iż zawarta w nim reguła znajduje zastosowanie, gdy powstają wątpliwości, czy chodzi o powołanie do spadku czy ustanowienie zapisu. Wskazywał, iż ustawa nakazuje traktować osobę wymienioną w testamencie, jako spadkobiercę, jeżeli przedmioty majątkowe wymienione w testamencie wyczerpują prawie cały spadek, według ich obiektywnego stanu i wartości w chwili sporządzenia testamentu. Jeżeli przesłanka „prawie, że wyczerpania całego spadku” nie jest spełniona, osoby, którym spadkodawca przeznaczył określone przedmioty majątkowe, mogą liczyć jedynie na pozycję

zapisobiercy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 28 października 1997 r., I CKN 276/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 63, z dnia 8 listopada 1975 r., III CRN 218/75, OSNCP 1976, nr 9, poz. 200, z dnia 29 listopada 1977 r., III CRN 291/77, OSPiKA 1978, nr 9, poz. 167, z dnia 19 października 2000 r., II CKN 505/00, niepubl., z dnia 3 listopada 2004 r., III CK 472/03, niepubl., z dnia 14 lipca 2005 r., III CK 694/04, niepubl., z dnia 19 sierpnia 2009 r., III CSK 7/09, OSG 2010, nr 10, poz. 71, z dnia 29 marca 2007 r., I CSK 3/07, OSP 2009/12/136 i z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 419/10, niepubl.).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie*, bez konieczności głębszej analizy, sprzeczności orzeczenia z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo jego wydania w wyniku oczywiście błędnej, widocznej bez głębszej analizy prawniczej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa. Natomiast skarżący przedstawiając, jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie skargi kasacyjnej „oczywiste naruszenie prawa” powinien wykazać kwalifikowany charakter tego naruszenia (por. m. in.: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100, z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06, niepubl., z dnia 29 listopada 2007 r., II CSK 460/07, niepubl., z dnia 18 czerwca 2008 r., III CSK 110/08, niepubl. i z dnia 2 grudnia 2011 r., III CSK 31/11, niepubl.).

Skonfrontowanie rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji z uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala na stwierdzenie, by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona w wyżej wskazanym rozumieniu. Skarżąca odniosła tą przyczynę kasacyjną do zarzutów naruszenia prawa materialnego i procesowego ujętych w ramach podstaw skargi kasacyjnej, ale w przedstawionym uzasadnieniu wniosku brak jest takich argumentów, które wskazywałyby na rażące naruszenie prawa w ustalonym przez sąd drugiej instancji i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), o kosztach postępowania kasacyjnego orzekając na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., 391 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800, ze zm.).

jw